

Investigating the Role of Study in the Professional Development of Primary School Teachers in the Eyes of Talesh Teachers

Pedram Ghorbanzadeh ^{1*}, Mehdi Moeinikia ², Afshin Abedinia³

1 Master of Educational Research Student, Mohaghegh Ardabili University

2 Assistant Professor, Mohaghegh Ardabili University, Faculty of Psychology and Educational Sciences

3 M.Sc. Student of Educational Research, Mohaghegh Ardabili University, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Ardabil

* **Corresponding author:** Master of educational research student, Mohaghegh Ardabili University

Received: 2020-04-30

Accepted: 2020-05-06

Abstract

The present article examines the relationship between study and professional development of primary school teachers in Talesh city. This applied research and its method are descriptive correlations. The statistical population of this study included all primary school teachers in Talesh city, 768 people. Therefore, a group of 74 teachers was randomly selected and a questionnaire was distributed among them. In the selection of teachers, stratified random sampling method was used in proportion to the volume. In this study, the researcher developed a professional development questionnaire in 23 questions in the form of five components (classroom management, ability to communicate with students, curriculum planning, organizational commitment and educational ICT) with a five-point Likert scale (I totally agree) used. The reliability coefficient of the questionnaire was estimated through Cronbach's alpha = 0.89, which was significant. Content validity was used to measure the validity of the questionnaires. The analysis of the results of this study was performed using Spss statistical software at both descriptive and inferential levels. Findings showed that there was a positive and significant relationship between academic studies and components of professional development.

Keywords: Study, Vocational development, Teachers

بررسی نقش درس پژوهی در توسعه حرفه ای معلمان ابتدایی از نظر معلمان شهرستان تالش

پدرام قربانزاده طولارود پایین^{۱*}، مهدی معینی کیا^۲، افشین عابدی نیا

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه محقق اردبیلی

^۲ استادیار دانشگاه محقق اردبیلی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی، دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، اردبیل

* نویسنده مسئول: دانشجوی کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه محقق اردبیلی، ایمیل:

pedramqorbantzadeh@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۲/۱۷

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۲/۱۱

چکیده

مقاله حاضر به بررسی رابطه بین درس پژوهی با توسعه حرفه ای معلمان ابتدایی شهرستان تالش می پردازد. این پژوهش کاربردی و روش آن توصیفی از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه معلمان مقطع ابتدایی شهرستان تالش، به تعداد ۷۶۸ نفر بود. لذا یک گروه ۷۴ نفری از معلمان به صورت تصادفی انتخاب گردید و پرسشنامه در بین آنها توزیع شد. در انتخاب معلمان از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای متناسب با حجم استفاده گردید. در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته توسعه حرفه ای در ۲۳ سؤال در قالب پنج مؤلفه (مدیریت کلاس، توانایی برقراری ارتباط با دانش آموزان، برنامه ریزی درسی، تعهد سازمانی و فاوای آموزشی) با مقیاس پنج درجه ای لیکرت (کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) استفاده شد. ضریب پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ $\alpha = 0/89$ برآورد گردید که معنادار بود. جهت سنجش روایی پرسشنامه ها از روایی محتوایی استفاده گردید. تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از این پژوهش با استفاده از نرم افزار آماری SPSS در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام شد. یافته ها نشان بین درس پژوهی و مؤلفه های توسعه حرفه ای، رابطه مثبت و معناداری وجود داشت.

واژگان کلیدی: درس پژوهی، توسعه حرفه ای، معلمان

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو در علوم تربیتی محفوظ است.

مقدمه

به این نکته اذعان می کنند که معلمان نه تنها یکی از متغیرهایی هستند که در جهت بهبود سیستم های آموزشی باید خود را تغییر دهند، بلکه آنها همچنین از مهمترین عوامل تغییر در این اصلاحات آموزشی می باشند [۲]. تحقیقات نشان داده است که مهمترین متغیر در موفقیت دانش آموزان کیفیت کار معلم در کلاس درس است [۳]. از نظر گاسکی^۴ (۲۰۰۰) [۴]

آموزش و پرورش به معنای رشد تمام تواناییها و استعدادها، پیچیده ترین، دشوارترین و مؤثرترین فرایند اجتماعی است [۱] با شروع هزاره جدید، بسیاری از جوامع در حال درگیر شدن در اصلاحات آموزشی جدی هستند. یکی از عناصر کلیدی در بسیاری از این اصلاحات، توسعه حرفه ای^۱ معلمان است. جوامع

توسعه حرفه ای معلمان عبارت است از فرایندها و فعالیتهای طرح ریزی شده به منظور افزایش دانش، مهارتها و نگرش های حرفه ای معلمان تا بتوانند موجب بهبود یادگیری دانش آموزان شوند. مشارکت و همکاری به عنوان یک عامل اساسی در توسعه حرفه‌های معلمان مورد توجه قرار گرفته است. فرایندی که این مشارکت را با تمرکز بر اهداف خاصی عینی می سازد را درس پژوهی^۳ اطلاق میکنند[۵].

نظام آموزشی ژاپن این روش را برای توسعه حرفه ای ابداع و فرهنگ سازی کرد و به سرعت در دیگر نظامهای آموزشی از جمله آمریکا، استرالیا، انگلستان و کشورهایی مانند ایران گسترش پیدا کرد[۶]. بیشتر معلمان ژاپنی، آموزش و یادگیری را عملی مشارکتی می دانند و معتقدند بهترین راه بازآموزی معلمان، فراهم ساختن فرصتهای یادگیری است تا ایده ها و تجارب را به اشتراک بگذارند و با بازاندیشی عمل تربیتی را از طریق بحث در گروه های کوچک یادگیری و شبکه های کاری مرتبط انجام دهند[۷]. به عبارت دیگر، گروههای درس پژوهی با کنکاش علمی و تبدیل دانش به دست آمده [بُعد دانشی]، به عمل تدریس [بُعد مهارتی]، در برابر وظیفه و جایگاه خود احساس رضایت خاطر [بعد نگرشی] پیدا میکنند[۸].

پس درس پژوهی، یک حلقه پژوهشی است که در آن، معلمان به صورت گروهی درباره موضوعات برنامه درسی به پژوهش می پردازند. آنها در ابتدا به تبیین مسأله می پردازند که فعالیت گروه درس پژوهی را برانگیخته و هدایت خواهد کرد. معلمان در این روش، خود را در چرخه بهبود تدریس که بر برنامه ریزی، مشاهده و اصلاح طرح درس متمرکز است درگیر می کنند. زمانیکه معلمان به تدریس مشغول اند، فرصت کمی برای چنین تمرکزی دارند. بررسی چگونگی تفکر و یادگیری دانش آموزان بخشی از درس- پژوهی است که در آن معلمان، بیشتر متوجه احساسات دانش آموزان می شوند[۹].

آنچه در این بین بسیار مهم است، رشد و توسعه حرفه ای معلمان ناشی از فعالیت در گروه های درس پژوهی و تلاش برای بازسازی و بهسازی است و هدف این مقاله بررسی نقش درس پژوهی در توسعه حرفه ای معلمان ابتدایی می باشد.

رشد و توسعه همه جانبه معلمان، به عنوان بخشی از زندگی آنان، برای درک مفهوم بلوغ و غنی سازی تجارب آموزشی آنان نیز اهمیت دارد. رشد حرفه ای فرایندی برای تعمیق آگاهی، مهارت و نگرش معلم است که رسمی یا غیررسمی انجام می پذیرد[۱۰].

فعالیت‌های مربوط، به رشد حرفه ای معلمان به دو دسته تقسیم می شوند: رشد حرفه ای سنتی و رشد حرفه ای معاصر. در رشد حرفه ای سنتی مواردی مانند ارتباط نداشتن میان طرح های

توسعه و فعالیت های رشد حرفه ای، نبود تعامل یا سطح پایین تعامل و همکاری بین معلمان، غفلت از بازخورد یا پیگیری برای فعالیت های رشد حرفه ای وجود دارد. فعالیتهای رشد حرفه ای وابسته به خواست سیاست گذاران و برنامه ریزان است؛ بنابراین برای یادگیری مستمر تشویق و دلگرمی وجود ندارد؛ اما در رشد حرفه ای معاصر رویکرد متفاوتی حاکم است. پیگیری مداوم و بازخورد فوری وجود دارد. برای یادگیری دانش آموزان و رشد حرفه ای معلمان، استانداردهایی وجود دارد. در برنامه ریزی، بافت مدرسه برای فعالیت ها مدنظر است نیازهای دانش آموزان مهمترین شاخصها در طراحی فعالیتهای رشد حرفه ای است[۱۱].

درس پژوهی امروزه یک مفهوم جدید آموزشی است. در واقع درس پژوهی یک ساختی از معلمان حرفه ایست که از طریق مطالعه جمعی و یادگیری مستمر بر مبنای اصول همکاری متقابل برای توسعه یک یادگیری جمعی شکل میگیرد. این برنامه از طریق مطالعه یادگیری ژاپنی ها از سه سطح برنامه ریزی، اجرا و بازخورد اقتباس شده است. در فرایند درس پژوهی معلمان به مقدار زیادی از زمان برای طراحی برنامه ها برای بالا بردن یادگیری دانش آموزان به بالاترین سطح نیاز دارند. معلمان نمون های از یادگیری دانش آموزان را به اشتراک گذاشته و در موردش بحث میکنند، سپس بهترین برنامه ها و تدریس مؤثر را برای یادگیری دانش آموز در مورد یک موضوع را تجویز میکنند[۱۲].

پژوهش ها نشان می دهند که درس پژوهی یکی از اثربخش ترین فرایندهای توانمند سازی معلمان برای یاری رساندن به خود و همکاران برای، «یادگیری حین عمل» غلبه بر ترس از تغییر، ترویج خلاقیت و تفکر انتقادی و به آزمایش درآوردن پیش فرضهای ذهنی است؛ از این رو، می توان گفت که درس پژوهی در ایجاد سازمان یادگیرنده و فرهنگ سازی آن نقشی بی بدیل دارد؛ چراکه معلمان دائماً در حال یادگیری، فرضیه سازی و آزمایش فرضیه ها هستند[۱۳].

همانطور که اشاره شد، درس پژوهی از نظام آموزشی ژاپن شروع شده و در کشورهای دیگر گسترش یافته است. در کشور ما نیز برای تحقق اهداف سند ملی آموزش و پرورش بخش راهبردهای کلان، مواد ۱۴، ۱۲، ۸ به جنبه های خلاق پژوهشی که موجب پیشرفت و تعالی حرفه‌های معلمان و دانش آموزان شود، توجه ویژه ای شده است[۱۴].

روش شناسی پژوهش

نوع پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است چون نتایج آن قابلیت به کارگیری در جامعه مورد نظر را دارد و از نظر اجرا

ریزی درسی، توانایی ارتباط با دانش آموزان، مدیریت کلاس داری، تعهد سازمانی و فاوای آموزشی بود استفاده شده است که داری ۲۳ گویه می باشد و پاسخگویان به صورت حضوری این پرسشنامه ها را تکمیل می نمایند. شیوه نمره گذاری بر اساس طیف 5 گزینه ای لیکرت بوده که در جدول زیر گزینه ها و نیز امتیاز مربوط به هر گزینه ارائه گردیده است.

جدول ۳: شیوه نمره گذاری پرسشنامه توسعه حرفه ای

کاملاً موافقم	موافقم	بی نظری ندارم	مؤیدم	کاملاً مخالفم	بی نظری ندارم
۵	۴	۳	۲	۱	امتیاز

جدول ۴: ابعاد پرسشنامه

سوالیات	بعد
۱ الی ۴	برنامه ریزی درسی
۵ الی ۱۰	مدیریت کلاس داری
۱۱ الی ۱۴	توانایی ارتباط با دانش آموزان
۱۵ الی ۱۹	فاوای آموزشی
۲۰ الی ۲۳	تعهد سازمانی

جهت سنجش روایی پرسشنامه ها از روایی محتوایی استفاده گردید. روایی محتوایی این اطمینان را به وجود م آورد که مقیاس شامل یک سری موارد کافی و نمونه برای استفاده از مفهوم است. هرچه موارد معرف حیظه مفهومی که اندازه گیری می شود بیشتر باشد روایی محتوایی آن بیشتر خواهد بود. روایی محتوایی یک آزمون معمولاً توسط افرادی متخصص در موضوع مورد مطالعه تعیین میشود. از اینرو روایی محتوایی به نظر و قضاوت داوران بستگی دارد [۱۵]. به منظور تعیین روایی محتوایی ابزار اندازه گیری این پژوهش، از پرسشنامه های استاندارد شده استفاده شد. برای تعیین پایایی پرسشنامه ها از تکنیک آلفای کرونباخ استفاده شد. این روش برای محاسبه هماهنگی درونی ابزار اندازه گیری از جمله پرسشنامه ها یا آزمون هایی که ویژگی های مختلف را اندازه گیری می کنند به کار می رود. در این گونه ابزار، پاسخ هر سؤال می تواند مقادیر عددی مختلفی را اختیار کند. برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، ابتدا باید واریانس های نمره های هر زیر مجموعه سوالات پرسشنامه ها و واریانس کل را محاسبه نمود. سپس با استفاده از فرمول مربوطه، مقدار ضریب آلفا را محاسبه نمود [۱۵].

توصیفی همبستگی است؛ این تحقیق از آنجایی که به بررسی وضع موجود می پردازد، در قلمرو تحقیقات توصیفی قرار دارد و از آنجایی که محقق در صدد بررسی رابطه بین دو متغیر درس پژوهی و توسعه حرفه ای است از نوع همبستگی می باشد تحقیق توصیفی به منظور توصیف پدیده ها یا شرایط مورد بررسی و شناخت بیشتر شرایط موجود است [۱۵]. جامعه آماری عبارت است از مجموعهای از افراد یا واحدها که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند [۱۵]. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه معلمان مقطع ابتدایی شهرستان تالش در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ که در مدارس دولتی و غیر دولتی مشغول به تدریس بوده می باشد؛ تعداد این معلمان ۷۶۸ نفر بودند که از این تعداد ۳۲۶ نفر زن و ۴۴۲ نفر مرد می باشند.

جدول ۱: جامعه آماری

تعداد	گروه
۴۴۲	مرد
۳۲۶	زن
۷۶۸	جمع

در این پژوهش حجم نمونه تمام معلمان مقطع ابتدایی شهرستان تالش در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ که در مدارس دولتی و غیر دولتی مشغول به تدریس بوده می باشد که از بین آنها آن معلمانی را انتخاب کردیم که خود به عنوان مجری طرح یا مدرس طرح درس پژوهی، با درس پژوهی در ارتباط بودند. که از بین آنها ۲۸ نفر زن و ۴۶ نفر مرد بودند. با توجه به هدف پژوهش روش نمونه گیری هدفمند بود و از بین همه معلمان ابتدایی شهرستان تالش، معلمان مقطع ابتدایی شهرستان که در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ که در مدارس دولتی و غیر دولتی مشغول به تدریس بوده و به عنوان مجری طرح یا مدرس طرح با درس پژوهی در ارتباط بودند به عنوان نمونه انتخاب شدند. روش نمونه گیری، نمونه گیری غیر احتمالی ساده می باشد.

جدول ۲: نمونه گیری

تعداد	گروه
۴۶	مرد
۲۸	زن
۷۴	جمع

جهت گردآوری داده ها در این پژوهش، از پرسشنامه استفاده شد. در این پرسشنامه سوالاتی استاندارد در مورد بررسی درس پژوهی بر شاخص های توسعه حرفه ای معلمان که شامل برنامه

برای تحلیل داده ها از رگرسیون خطی استفاده شد. مطابق اطلاعات جدول شماره ۵ ملاحظه می شود که ضریب همبستگی رگرسیون برابر با $R = 0/256$ و ضریب تبیین آن برابر $R^2 = 0/063$ و ضریب تبیین تصحیح شده آن برابر $R^2 = 0/060$ به دست آمده است یعنی درس پژوهی به میزان $0/063$ درصد از واریانس توسعه حرفه ای معلمان ابتدایی شهرستان تالش را تبیین می کنند.

$$\alpha = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(1 - \frac{\sum_{i=1}^k S_i^2}{S^2} \right)$$

که در آن K تعداد گویه ها، S^2 واریانس جمع نمره های هر پاسخگو و S_i^2 واریانس نمرات مربوط به گویه شماره i ام

تجزیه و تحلیل دادههای در این پژوهش با استفاده از نرم افزار Spss در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام شد.

یافته های پژوهش

جدول ۵: Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	^a 0/256	0/063	0/060	0/32634

a. Predictors: (Constant), tose

توسعه حرفه ای معلمان را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به میزان درس پژوهی اضافه شود مقدار $0/258$ بر نمره توسعه حرفه ای اضافه می شود.

جدول شماره ۶ ضرایب رگرسیون و آزمون t برای آزمون این ضرایب و سطح معنی داری هر یک را نشان میدهد. ضریب رگرسیون متغیر درس پژوهی نشان می دهد که درس پژوهی ($B = 0/258$) با اطمینان $0/95$ می تواند تغییرات مربوط به

جدول ۶: Coefficientsa

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3/672	0/182		23/686	0/000
	Dars pazhoahi	0/189	0/048	0/258	4/068	0/001

a. Dependent Variable: dars

و کاربردی در به اجرا درآوردن برنامه های درسی بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. درس پژوهی رویکردی برای توسعه ای دانش حرفه ای معلمان است، در این رویکرد، معلمان با حضور در گروه های کوچک و با همکاری و همفکری در تصمیم گیری پیرامون اهداف و محتوای دروس، به یک برنامه ی مقدماتی برای تدریس دست می یابند، سپس با مشاهده ی اجرای برنامه و نقد آن، فرصتی برای رشد حرفه ای خود مهیا می سازند. معلمان از طریق درس پژوهی، یاد می گیرند که چگونه از یکدیگر بیاموزند و در تجارب آموزشی و تربیتی یکدیگر سهیم شوند. معلمان از طریق درس پژوهی، یاد میگیرند که چگونه از یکدیگر بیاموزند و در تجارب آموزشی و تربیتی یکدیگر سهیم شوند. آنها بدین ترتیب می توانند با بازاندیشی در رفتارهای آموزشی خود، راه های بهتری برای تدریس بیابند و زمینه پیشرفت تحصیل دانش آموزان را فراهم

نتیجه گیری

نتایج به دست آمده نشان داد بین درس پژوهی و توسعه حرفه ای همبستگی معنادار و مثبت وجود دارد و درس پژوهی به میزان $0/063$ درصد از واریانس توسعه حرفه ای معلمان ابتدایی شهرستان تالش را تبیین میکنند. ضریب رگرسیون متغیر درس پژوهی نشان می دهد که درس پژوهی ($B = 0/258$) با اطمینان $0/95$ میتواند تغییرات مربوط به توسعه حرفه ای معلمان را پیش بینی کند. این ضریب تأثیر مثبت است و معنای آن این است که اگر یک واحد به میزان درس پژوهی اضافه شود مقدار $0/258$ بر نمره توسعه حرفه ای اضافه می شود. یکی از دغدغه های کارگزاران و سیاست گذاران آموزشی و مجریان برنامه های درسی گسترش پژوهش به ویژه پژوهش مشارکتی درون مدرسه و کلاس است، از این رو پژوهش عملی

- [6] Sarkar Arani MR. Study: Global Ideas for Improving Education and Enriching Learning. Tehran: Meraat. 2015.
- [7] Bakhtiari A, Mosadeghi Nik K. Teaching research The method of improving the culture of education and teaching. Tehran: Avae Noor. 2015
- [8] Lewis CC, Perry R. Professional development through lesson study: Progress and challenges in the U. S. Tsukuba Journal of Educational Study in Mathematics, 2006; 25, 89-106.
- [9] Plummer JS. An analysis of the influence of lesson study on preservice secondary mathematics teacher's view of self (electronic version). Un-published Doctoral Dissertation, Brigham University Retrieved from <http://www.patriot.lib.byu>. Ed... 2007.
- [10] OECD. Indicator D7: How extensive are professional development activities for teachers? In Education at a Glance: OECD. Available from: <http://dx.doi.org/10.1787/888933120461>. 2014.
- [11] Abdollahi B, Safari A. A Study of the Basic Barriers to Teacher Speech Development, Quarterly Journal of Educational Innovation, 2016; 134-99.
- [12] Matanluk K, Johari K, Matanluk O. The Perception of Teachers and Students toward Lesson Study Implementation at Rural School of Sabah: A Pilot Study. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2013; 90, 245-250: 171-185.
- [13] Hiebert J, Morris AK. Teaching, rather than teachers, as a path toward improving classroom instruction. Journal of Teacher Education, 2012; 63(2), 92-102.
- [14] Khoshkhalq I. Model for Strategic Evaluation of the Fundamental Transformation Document in Education Research Journal, 2010; 39-42.
- [15] Sarmad Z, Bazargan, A, Hejazi E. Research Methods in Behavioral Sciences, Agha Publications. 2011.

آورند و به تولید دانش حرفه‌ای بپردازند. به طور کلی میتوان گفت بین درس پژوهی با توسعه حرفه ای و ابعاد آن (مدیریت کلاس‌داری، ارتباط با دانش آموزان، تعهد سازمانی، برنامه ریزی درسی و فوای آموزشی) رابطه مثبت معناداری وجود دارد. معلم به عنوان کارگزار اصلی آموزش در سیستم آموزشی، اگر فردی پژوهشگر باشد، می تواند نسلی پژوهنده به جامعه تحویل دهد. تعامل مستمر و چهره به چهره معلم با دانش آموزان، وی را در موقعیت ممتاز و منحصر به فردی قرار می دهد که هیچ عنصر انسانی دیگری در این سازمان از آن برخوردار نیست. رشد قابلیت های حرفه ای معلمان می تواند تأثیر مثبتی بر نگرش آنها در زمینه عملکرد حرفه ای در داخل و خارج از کلاس درس بگذارد. معلمی که از نظر توانایی های یادگیری و شایستگی حرفه ای به درجه قابل اطمینانی رسیده باشد می تواند به فرایند رشد و پرورش دانش آموزان خود کمک کند.

واژه نامه

1. Professional development	توسعه حرفه ای
2. Guskey	گاسکی
3. Lesson study	درس پژوهی

فهرست منابع

- [1] Safi A. Primary education, first and second year of high school. Tehran: Samat. 2014.
- [2] Reimers E. Teacher professional development: an international review of the literature. UNESCO: international institute for educational planning. Reveals Critical Lenses for Examining Practice. Teaching and Teacher Education. 2003;19.
- [3] Block CC. A case for exemplary classroom instruction: Especially for students who come to school without the precursors for literacy success. In Yearbook –national reading conference, 2000;49: 421-440.
- [4] Guskey TR. Evaluating professional development: Thousand Oaks, CA: Corwin Press. 2000.
- [5] Ngang TK, Sam LC. Principal Support in Lesson Study. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 2015; 205: 134-139.